

مقایسه جهت گیری ورزشی دانشجویان دختر و پسر ورزشکار رشته های انفرادی و گروهی شرکت کننده در هفتمین المپیاد ورزشی و رابطه آن با انگیزه های رقابتی

A Comparison Study of Sport Orientation Between Female and Male University Athlete Students in Individual and Team Sports in Seventh Sport Olympiad and its Relationship with Competitive Motives

P. Nourbakhsh¹ (Ph.D)
Shahid Chamran University Ahwaz
M. Zarghami (Ph.D)
Shahid Chamran University Ahwaz
S.Hassani (M.S)
Shahid Chamran University Ahwaz

دکتر پروش نوریبخش
دانشیار دانشگاه اهواز
دکتر مهدی زرغامی
استادیار دانشگاه اهواز
سعید حسینی
کارشناس ارشد دانشگاه اهواز

Abstract: The purpose of this study was to compare sport orientations between female and male university athlete students in individual and team sports in seventh olympiad and its relationship with their competitive motives (N=2350). The sample of this study consisted of 720 male and female athlete students in individual and team sports. The instruments for this study were sport orientation questionnaire (SOQ) Gill and Deeter (1988) and sport attitude inventory questionnaire (SAI) of Willis (1986). The criterion validity and test - retest of these two instruments were significant at $P < 0.05$. Testing proposed hypotheses at $P < 0.05$ showed the following results: There was no significant difference between male and female students in their competitive motives. However, there were significant differences in dimension of competitiveness and goal setting of athlete students in team sports.

چکیده: هدف از تحقیق حاضر مقایسه جهت گیری ورزشی دانشجویان دختر و پسر ورزشکار رشته های انفرادی و گروهی شرکت کننده در هفتمین المپیاد ورزشی و رابطه آن با انگیزه های رقابتی آنها بود (N= ۲۳۵۰). نمونه آماری این تحقیق را ۷۲۰ نفر از دانشجویان دختر و پسر ورزشکار رشته های انفرادی و گروهی تشکیل می دادند. ابزار اندازه گیری این تحقیق عبارت بود از پرسشنامه جهت گیری ورزشی (SOQ) گیل و دی تری (۱۹۸۸) و پرسشنامه انگیزه های رقابتی (SAI) ویلیس (۱۹۸۶). روایی ملاکی و پایایی آزمون - آزمون مجدد این پرسشنامه ها در سطح $P < 0.05$ معنادار بود. در این تحقیق فرضیه هایی در سطح $P < 0.05$ مورد آزمون قرار گرفتند که اهم نتایج آن عبارت است از: بین ابعاد جهت گیری ورزشی دانشجویان ورزشکار دختر و پسر تفاوت معنی داری وجود نداشت، اگر چه در ابعاد رقابت طلبی و هدف چینی دانشجویان ورزشکار رشته های گروهی نسبت به انفرادی برتری داشتند. بین ابعاد جهت گیری ورزشی و انگیزه های رقابتی رابطه مثبت و معناداری وجود داشت.

Key Words:
Sport orientation, Competitive Motives, competitiveness, win orientation, goal orientation.

واژه های کلیدی
جهت گیری ورزشی، انگیزه های رقابتی، هدف چینی، رقابت طلبی و بردگرایی.

1- Email : parivashnourbakhsh@yahoo.com

مقدمه

امروزه علم روان‌شناسی ورزشی که شاخه‌ای جدید در علم ورزش است، در کنار سایر علوم ورزشی که سعی دارند ورزشکاران را از جنبه‌های گوناگون فیزیولوژیک، مهارتی و آمادگی جسمانی بررسی کنند، در جست و جوی پاسخ دادن به سؤالات مختلف رفتار انسانی در حیطه ورزش است و رفتار ورزشکاران از بعد ذهنی، روانی و رفتاری در بوته آزمایش قرار می‌دهد و با شناسایی و توسعه مهارت‌های روانی ورزشکاران سعی بر بهبود هرچه بهتر عملکرد ورزشکاران دارد. یکی از این ابعاد مورد بررسی در این زمینه انگیزش^۱ ورزشکاران برای شرکت در فعالیت‌ها و رقابت‌های ورزشی است که برخی از روان‌شناسان ورزش، ابعاد انگیزش ورزشکاران و سایر شرکت کنندگان در فعالیت‌های ورزشی را با عنوان جهت‌گیری ورزشی و انگیزه‌های رقابتی در فعالیت، تمرین و رقابت طبقه‌بندی و توصیف کرده‌اند (۱۶).

باومن^۲ (۲۰۰۱) جهت‌گیری ورزشی را میل به مسابقه یا تمایل به پیروزی تعریف کرده است که براساس آن ورزشکاران هدف‌هایی را در طول رقابت برمی‌گزینند و برای دستیابی به آن تلاش می‌کنند (۱۰). ابعاد جهت‌گیری ورزشی را گیل و دی‌تر^۳ (۱۹۸۸) به صورت سه بعد رقابت‌طلبی، بردگرایی و هدف‌چینی تعیین کرده‌اند. رقابت‌طلبی به عنوان میل و تلاش برای موفقیت در رقابت، شرکت جدی در ورزش، دستیابی به مهارت ورزشی و تسلط در آن و همچنین میل به مسابقه بیان شده که نشان‌دهنده برجسته‌ترین بعد جهت‌گیری ورزشی است (۱۷).

بردگرایی یا تمایل به پیروزی، بعد دیگر جهت‌گیری ورزشی است که در آن میل به شکست حریفان بسیار مهم‌تر از پیشرفت در مهارت‌های ورزشی است (۱۱ و ۳۱). هدف‌چینی یا تدوین هدف نیز یکی دیگر از ابعاد جهت‌گیری ورزشی است که دلالت بر تعیین و تدوین اهداف ورزشی برای کسب موفقیت ورزشکاران دارد (۱۰). محققانی از جمله آلدن^۴ (۱۹۷۵)، مک‌الروی و کرکندال^۵ (۱۹۷۹)، گیل و همکاران^۶ (۱۹۸۴)، گیل و دزوالتوسکی^۷ (۱۹۸۸)، گیل و همکاران

1 - Motivation

2 - Bowman

3 - Gill & Deeter

4 - Alderman

5 - McElroy & Kercendal

6 - Gill et al.

7 - Gill & Dzewaltowski

(۱۹۹۱)، انشل^۱ (۱۹۹۳)، جرنی‌گون و بارس^۱ (۲۰۰۰)، باومن و همکاران^۳ (۲۰۰۱)، مالت و فلتز^۴ (۲۰۰۱)، ولیندر و کر^۵ (۲۰۰۴) ابعاد جهت‌گیری ورزشی را در ورزشکاران مرد و زن سطوح مختلف مورد بررسی قرار دادند (۲، ۷، ۱۰، ۱۴، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۳ و ۲۵) و اعلام کردند که بین ابعاد جهت‌گیری ورزشی در ورزشکاران سطوح پایین‌تر تفاوت معنی‌داری وجود دارد ولی در ورزشکاران سطوح بالاتر تفاوت معنی‌داری مشاهده نمی‌شود.

انگیزه‌های رقابتی را نیز حالاتی از تأثیرگذاری بر رفتار و احساسات دیگر ورزشکاران و تلاش برای موفقیت و دور شدن از حالت شکست‌پذیری بیان کرده‌اند. ابعاد انگیزه‌های رقابتی را ویلیس^۶ (۱۹۸۲) به صورت سه بعد توان انگیزشی، انگیزه کسب موفقیت و انگیزه ترس از شکست تعیین کرد (۳۲). توان انگیزشی به عنوان قدرت تأثیرگذاری بر رفتار و احساسات ورزشکاران هم تیمی در حین رقابت بیان شده است. ورزشکارانی که توان انگیزشی بیشتری دارند، می‌توانند بر رفتار و احساسات سایر ورزشکاران تأثیر انگیزشی بیشتری داشته باشند. انگیزه کسب موفقیت یا پیشرفت‌گرایی، بعد دیگر انگیزه‌های رقابتی است که موجب تلاش بیشتر ورزشکاران برای دستیابی به موفقیت و پیروزی می‌شود. انگیزه ترس از شکست نیز یکی دیگر از ابعاد انگیزه‌های رقابتی است که بیانگر حالتی نسبتاً پایدار در ورزشکاران برای اجتناب از شکست است و اغلب ورزشکارانی که انگیزه ترس از شکست زیادی دارند، می‌کوشند موفقیت‌های رقابتی را به صورت غیر رقابتی تغییر دهند تا از شکست جلوگیری کنند (۳۲). در این زمینه، محققانی همچون پاسر^۷ (۱۹۸۴)، انشل^۱ (۱۹۹۳)، اشفورد و همکاران^۸ (۱۹۹۳) و دالی و اوگارا^۹ (۲۰۰۰) از بین ابعاد مختلف انگیزه‌های رقابتی بعد انگیزه ترس از شکست را در بین ورزشکاران حرفه‌ای مورد بررسی قرار دادند و اعلام داشتند که حتی این ورزشکاران نیز تا اندازه‌ای دارای انگیزه ترس‌اند (۲، ۸، ۱۱ و ۲۸).

- 1 - Anshel
- 2 - Gemigon & Bars
- 3 - Bowman et al
- 4 - Malet & Feltz
- 5 - Linder & Derr
- 6 - Willis
- 7 - Passer
- 8 - Ashford et al
- 9 - Dali & Ogara

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

استین برگ^۱ (۲۰۰۴) ابعاد مختلف جهت‌گیری ورزشی با توجه به جنسیت و رشته‌های مختلف ورزشی را مورد بررسی قرار داد. وی دریافت که ورزشکاران گروهی نسبت به انفرادی رقابت‌طلبی بیشتری دارند (۲۹). هاف^۲ (۲۰۰۵) نیز نتیجه‌گرفت که انگیزه، نقش مهمی در رقابت‌های ورزشی دارد که این امر در عملکرد ورزشکاران رشته‌های گروهی بیشتر به چشم می‌خورد (۲۱). همچنین ابعاد جهت‌گیری ورزشی و انگیزه‌های رقابتی رابطه نزدیکی در ارتباط با شناسایی انگیزه‌های مختلف رقابتی ورزشکاران و جهت‌دهی صحیح ورزشی و بهبود عملکرد ورزشکاران دارند. به همین منظور محققانی همچون لرنر و لکی^۳ (۱۹۹۵)، ترژر و همکاران^۴ (۲۰۰۰) نیز به بررسی رابطه بین این ابعاد با نتیجه عملکرد ورزشکاران سطوح مختلف ورزشی پرداختند که در نتیجه تحقیقات خود رابطه مثبت و معنی‌داری را بین ابعاد مختلف جهت‌گیری ورزشی و انگیزه‌های رقابتی با نتیجه عملکرد ورزشی ورزشکاران اعلام کردند (۲۲ و ۳۰). بنابراین با شناخت این ابعاد می‌توان میزان انگیزش، تمایل و آمادگی افراد را برای شرکت در رقابت‌ها و فعالیت‌های ورزشی مشخص و جهت‌دهی کرد. علاوه بر این، شناخت این انگیزه‌ها برای مربیان و سرپرستان ورزشی می‌تواند در زمینه‌های توسعه مهارت‌های روانی ورزشکاران، شناسایی ضعف‌ها و قوت‌های روانی، تقویت و آماده‌سازی افراد برای رشته‌های مختلف ورزشی یا اجرای مهارت‌های خاص ورزشی در موقعیت‌های مختلف رقابتی، بسیار مهم و ضروری باشد. از این‌رو هدف از تحقیق حاضر، مقایسه جهت‌گیری ورزشی دانشجویان دختر و پسر ورزشکار رشته‌های انفرادی و گروهی شرکت‌کننده در هفتمین المپیاد ورزشی و رابطه آن با انگیزه‌های رقابتی آنها بود.

روش تحقیق

این تحقیق به روش توصیفی و از نوع میدانی است که با استفاده از پرسشنامه به مقایسه جهت‌گیری ورزشی و انگیزه‌های رقابتی دانشجویان ورزشکار می‌پردازد.

جامعه آماری

شامل کلیه دانشجویان ورزشکار دختر و پسر رشته‌های گروهی (والیبال، بسکتبال و فوتسال برای دختران / فوتسال برای پسران) و انفرادی (تنیس روی میز، بدمینتون و دو و میدانی) شرکت

1 - Steinberg

2 - Half

3 - Lerner & Locke

4 - Treasure et al

کننده در هفتمین المپیاد ورزشی (برگزار شده در دانشگاه صنعتی اصفهان در سال ۱۳۸۳) است. تعداد ورزشکاران دختر در رشته‌های والیبال ۱۹۲، بسکتبال ۱۹۲، فوتسال ۱۶۸، تنیس روی میز ۸۰، بدمینتون ۸۰ و در دو و میدانی ۲۵۳ نفر بود. تعداد ورزشکاران پسر در رشته‌های والیبال ۲۰۴، بسکتبال ۱۹۲، فوتسال ۳۰۶، تنیس روی میز ۸۰، بدمینتون ۲۰۵ و در دو و میدانی ۳۹۹ نفر بود (دختر $N=964$ ، پسر $N=1386$).

نمونه آماری

نمونه آماری این تحقیق را ۷۲۰ نفر از دانشجویان ورزشکار دختر و پسر شرکت کننده در هفتمین المپیاد ورزشی سراسر کشور تشکیل می‌دادند که به روش تصادفی ساده ۳۶۰ دانشجوی ورزشکار دختر و پسر در رشته‌های گروهی و ۳۶۰ دانشجوی ورزشکار دختر و پسر در رشته‌های انفرادی به عنوان نمونه‌های آماری این تحقیق انتخاب شدند.

ابزار اندازه‌گیری

ابزار اندازه‌گیری در این پژوهش عبارت بودند از:

۱. پرسشنامه‌های جهت‌گیری ورزشی^۱ (SOQ) تهیه شده توسط گیل و دی (۱۹۸۸)

۲. پرسشنامه انگیزه‌های رقابتی^۲ (SAI) تهیه شده توسط ویلیس (۱۹۸۶).

پرسشنامه جهت‌گیری ورزشی شامل ۲۵ سؤال است و سه بعد رقابت‌طلبی، بردگرایی و هدف‌چینی را اندازه‌گیری می‌کند (۱۷) و پرسشنامه انگیزه‌های رقابتی شامل ۴۰ سؤال است و سه بعد توان انگیزشی، انگیزه کسب موفقیت و انگیزه ترس از شکست را اندازه‌گیری می‌کند (۳۲). هر دو پرسشنامه براساس مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (کاملاً موافقم = ۵، کاملاً مخالفم = ۱) نمره‌گذاری می‌شوند که جمع میانگین سؤالات هر بعد برای هر فرد، امتیاز آن بعد را نشان می‌دهد. روایی این پرسشنامه‌ها به روش ملاکی مورد بررسی قرار گرفت. روایی پرسشنامه جهت‌گیری ورزشی (SOQ) همراه پرسشنامه خودمداری و وظیفه‌مداری^۳ (TEOSQ) تهیه شده توسط دیودا و نیکولز^۴ (۱۹۹۵)، برابر $r=0/45$ و روایی پرسشنامه انگیزه‌های رقابتی (SAI) همراه پرسشنامه خودانگیزشی^۵ (SMI) تهیه شده توسط دیشمان، ایکس و مورگان^۶ (۱۹۸۱)، برابر

- 1 - Sport Orientation Questionnaire
- 2 - Sport Attitude Inventory
- 3 - Task and Ego Orientation Questionnaire
- 4 - Duda & Nicholls
- 5 - Self-Motivation Inventory
- 6 - Dishman, Ickes & Morgan

$\Gamma=0/50$ محاسبه شد (۱۲ و ۱۳). پایایی این پرسشنامه‌ها نیز به روش آزمون-آزمون مجدد با گذشت سه هفته مورد بررسی قرار گرفت ($n=100$) که ضریب حاصله برای پرسشنامه جهت‌گیری ورزشی برابر $\Gamma = 0/81$ و برای پرسشنامه انگیزه‌های رقابتی برابر $\Gamma = 0/75$ بود. تمام ضرایب به دست آمده در سطح $P < 0/05$ معنی‌دار بودند.

شیوه جمع‌آوری اطلاعات و تحلیل آماری

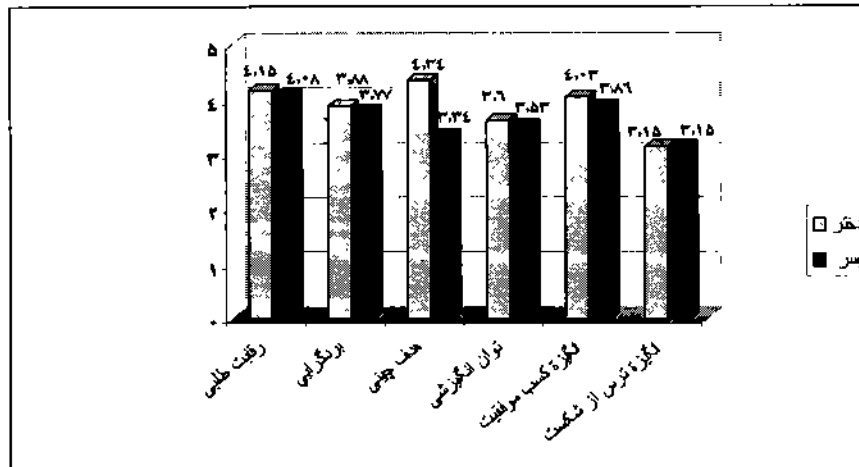
ابتدا اسامی کلیه دانشگاه‌ها و رشته‌های مختلف ورزشی شرکت‌کننده در هفتمین المپιάد ورزشی از اداره مسابقات (اداره کل تربیت‌بدنی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری) اخذ شد. پس از انتخاب نمونه‌های آماری تحقیق به روش تصادفی، پرسشنامه‌ها پس از استقرار ورزشکاران در خوابگاه‌ها و آماده شدن برای شروع مسابقات توسط محقق و دستیاران وی در وقت مناسب قبل از شروع مسابقات بین دانشجویان دختر و پسر ورزشکار شرکت‌کننده در رشته‌های مختلف انفرادی و گروهی توزیع و پس از پاسخ‌دهی جمع‌آوری شد.

روش‌های آماری

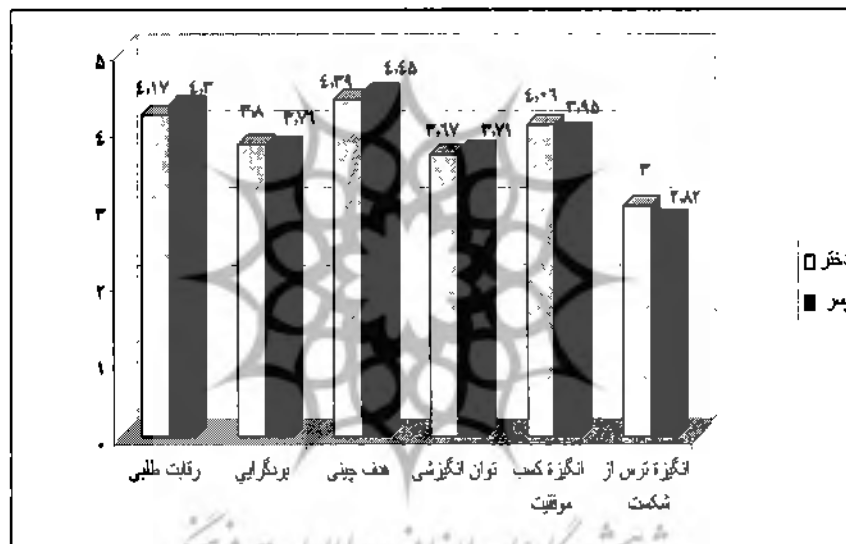
از آمار توصیفی مانند میانگین و انحراف معیار برای توصیف اطلاعات برای بررسی فرضیه‌های این تحقیق از روش تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) و ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

نتایج و یافته‌های تحقیق

میانگین و انحراف معیار نمرات ابعاد جهت‌گیری ورزشی و انگیزه‌های رقابتی، جنسیت و نوع رشته ورزشی در جدول ۱ و شکل‌های ۱ و ۲ نشان داده شده است.

شکل ۱ - توزیع میانگین نمرات ابعاد جهت گیری ورزشی و انگیزه های رقابتی دانشجویان ورزشکار رشته های انفرادی

شکل ۲ - توزیع میانگین نمرات ابعاد جهت گیری ورزشی و انگیزه های رقابتی دانشجویان ورزشکار رشته های گروهی

جدول ۱ - میانگین و انحراف معیار نمرات جهت‌گیری ورزشی، انگیزه‌های رقابتی، جنسیت و نوع رشته ورزشی

شماره	رشته ورزشی	انفرادی				گروهی			
		میانگین		انحراف معیار		میانگین		انحراف معیار	
		جنسیت	شماره	شماره	شماره	شماره	شماره	شماره	
۰/۱۲۳	رقابت طلسمی	رقابت طلسمی	۴۱۵	۴۱۵	۲۱۲	۲۱۲	۰/۱۴۶	۰/۱۴۶	
			۲/۱۷۷	۲/۱۷۷	۲/۱۶۹	۲/۱۶۹	۰/۱۷۱	۰/۱۷۱	
۰/۱۲۴	بردگراسی	بردگراسی	۴۱۵	۴۱۵	۲۱۸	۲۱۸	۰/۱۴۲	۰/۱۴۲	
			۲/۱۷۷	۲/۱۷۷	۲/۱۶۹	۲/۱۶۹	۰/۱۷۱	۰/۱۷۱	
۰/۱۲۵	هدف چینی	هدف چینی	۴۱۴	۴۱۴	۲۱۵	۲۱۵	۰/۱۴۸	۰/۱۴۸	
			۲/۱۷۷	۲/۱۷۷	۲/۱۶۹	۲/۱۶۹	۰/۱۷۱	۰/۱۷۱	
۰/۱۲۶	نوزان انگیزشی	نوزان انگیزشی	۲۱۶	۲۱۶	۲۱۷	۲۱۷	۰/۱۵۱	۰/۱۵۱	
			۲/۱۷۷	۲/۱۷۷	۲/۱۶۹	۲/۱۶۹	۰/۱۷۱	۰/۱۷۱	
۰/۱۲۷	انگیزه کسب موفقیت	انگیزه کسب موفقیت	۲۱۶	۲۱۶	۲۱۶	۲۱۶	۰/۱۴۷	۰/۱۴۷	
			۲/۱۷۷	۲/۱۷۷	۲/۱۶۹	۲/۱۶۹	۰/۱۷۱	۰/۱۷۱	
۰/۱۲۸	انگیزه ترس از شکست	انگیزه ترس از شکست	۲۱۶	۲۱۶	۲۱۶	۲۱۶	۰/۱۴۷	۰/۱۴۷	
			۲/۱۷۷	۲/۱۷۷	۲/۱۶۹	۲/۱۶۹	۰/۱۷۱	۰/۱۷۱	

جدول ۲ - نتایج تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) برای آزمون ابعاد جهت‌گیری ورزشی در دانشجویان دختر و پسر ورزشکار رشته‌های انفرادی و گروهی

متغیر	منبع متغیر	ارزش	مقدار F	درجه آزادی	درجه آزادی خطا	سطح معنی داری
جنسیت	پلیاس	۰/۰۰۸	۱/۹۴۷	۳/۰۰۰	۷۱۴/۰۰۰	۰/۱۲۱
	ویلکس	۰/۹۹۲	۱/۹۴۷	۳/۰۰۰	۷۱۴/۰۰۰	۰/۱۲۱
	هوتلینگس	۰/۰۰۸	۱/۹۴۷	۳/۰۰۰	۷۱۴/۰۰۰	۰/۱۲۱
	روی	۰/۰۰۸	۱/۹۴۷	۳/۰۰۰	۷۱۴/۰۰۰	۰/۱۲۱
رشته‌های انفرادی و گروهی	پلیاس	۰/۰۲۰	۴/۹۷۷	۳/۰۰۰	۷۱۴/۰۰۰	۰/۰۰۲
	ویلکس	۰/۹۸۰	۴/۹۷۷	۳/۰۰۰	۷۱۴/۰۰۰	۰/۰۰۲
	هوتلینگس	۰/۰۲۱	۴/۹۷۷	۳/۰۰۰	۷۱۴/۰۰۰	۰/۰۰۲
	روی	۰/۰۲۱	۴/۹۷۷	۳/۰۰۰	۷۱۴/۰۰۰	۰/۰۰۲
جنسیت × رشته‌های انفرادی و گروهی	پلیاس	۰/۰۱۱	۲/۶۱۷	۳/۰۰۰	۷۱۴/۰۰۰	۰/۰۵۰
	ویلکس	۰/۹۸۹	۲/۶۱۷	۳/۰۰۰	۷۱۴/۰۰۰	۰/۰۵۰
	هوتلینگس	۰/۰۱۱	۲/۶۱۷	۳/۰۰۰	۷۱۴/۰۰۰	۰/۰۵۰
	روی	۰/۰۱۱	۲/۶۱۷	۳/۰۰۰	۷۱۴/۰۰۰	۰/۰۵۰

جدول ۲ نتایج تحلیل واریانس چند متغیری را در مورد آزمون فرضیه اول تحقیق مبنی بر تفاوت بین ابعاد جهت‌گیری ورزشی دانشجویان دختر و پسر ورزشکار رشته‌های انفرادی و گروهی شرکت کننده در هفتمین المپیاد ورزشی نشان می‌دهد.

پرتال جامع علوم انسانی

همان طور که جدول ۲ نشان می‌دهد برای متغیر مستقل جنسیت، آزمون‌های پلیاس^۱، ویلکس^۲، هوتلینگس^۳ و روی^۴ همگی با $F = ۱/۹۴۷$ در سطح $P < ۰/۰۵$ معنی‌دار نشده‌اند. این یافته‌ها حاکی از این است که بین متغیر مستقل جنسیت و متغیرهای وابسته رقابت‌طلبی، بردگرایی و هدف‌چینی در هیچ کدام از این ابعاد تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. برای متغیر مستقل رشته‌های انفرادی و گروهی، آزمون‌های پلیاس، ویلکس، هوتلینگس و روی همگی با $F = ۴/۹۷۷$ در سطح $P < ۰/۰۵$ معنی‌دار شده‌اند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که در متغیر مستقل رشته‌های انفرادی و گروهی دست کم دانشجویان ورزشکار در یکی از متغیرهای وابسته رقابت‌طلبی، بردگرایی و هدف‌چینی با یکدیگر تفاوت معنی‌داری دارند. از سوی دیگر برای تعامل متغیرهای مستقل جنسیت و رشته‌های انفرادی و گروهی، آزمون‌های پلیاس، ویلکس، هوتلینگس و روی همگی با $F = ۲/۶۱۷$ در سطح $P < ۰/۰۵$ معنی‌دار شده‌اند. این یافته‌ها بیانگر آن است که در تعامل بین متغیرهای مستقل جنسیت و دانشجویان ورزشکار رشته‌های انفرادی و گروهی دست کم دانشجویان ورزشکار در یکی از متغیرهای وابسته رقابت‌طلبی، بردگرایی و هدف‌چینی با یکدیگر تفاوت معنی‌داری دارند.

جدول ۳، ادامه بررسی این فرضیه را در ارتباط با متغیرهای مستقل جنسیت و رشته‌های انفرادی و گروهی با متغیرهای وابسته ابعاد جهت‌گیری ورزشی نشان می‌دهد. همان طور که مشاهده می‌شود،

نسبت F ‌های متغیر مستقل جنسیت در ارتباط با متغیرهای وابسته رقابت‌طلبی $۱/۰۲۵$ ($P = ۰/۳۰۸$)، بردگرایی $۲/۲۴۹$ ($P = ۰/۱۳۴$) و هدف‌چینی $۰/۸۶۲$ ($P = ۰/۳۵۲$) است که هیچ کدام از این نسبت‌ها معنی‌دار نیستند. به عبارت دیگر، نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که بین متغیر مستقل جنسیت و متغیرهای وابسته رقابت‌طلبی، بردگرایی و هدف‌چینی با یکدیگر تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

نسبت F ‌های متغیر مستقل رشته‌های انفرادی و گروهی در ارتباط با متغیرهای وابسته رقابت‌طلبی $۸/۷۷۳$ ($P = ۰/۰۰۳$)، بردگرایی $۰/۸۰۹$ ($P = ۰/۳۶۹$) و هدف‌چینی $۴/۴۷۱$ ($P = ۰/۰۳۵$)

1 - Pillais Trace
2 - Wilk's Lambad
3 - Hotelling's Trace
4 - Roy's Largest Root

است. این نسبت‌ها در بعد بردگرایی معنی‌دار نیست ولی در دو بعد رقابت‌طلبی و هدف‌چینی معنی‌دار است که به ترتیب میانگین‌های دو بعد رقابت‌طلبی و هدف‌چینی در یافته‌های توصیفی برای رشته‌های گروهی ۴/۲۳ و ۴/۴۲ و برای رشته‌های انفرادی ۴/۱۲ و ۴/۳۴ می‌باشند که میانگین‌های هر دو بعد در یافته‌های توصیفی برای رشته‌های گروهی بیش از رشته‌های انفرادی است. به عبارت دیگر، نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که بین دو گروه دانشجویان ورزشکار رشته‌های انفرادی و گروهی از لحاظ بعد بردگرایی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد ولی از لحاظ دو بعد رقابت‌طلبی و هدف‌چینی تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

نسبت‌های F های تعامل متغیرهای مستقل جنسیت و رشته‌های انفرادی و گروهی در ارتباط با متغیرهای وابسته رقابت‌طلبی ۵/۷۴۹ ($P= ۰/۰۱۷$)، بردگرایی ۰/۴۰۳ ($P=۰/۵۲۶$) و هدف‌چینی ۰/۶۱۷ ($P= ۰/۴۳۲$) است. این نسبت‌ها در دو بعد بردگرایی و هدف‌چینی معنی‌دار نیستند ولی در بعد رقابت‌طلبی معنی دارند که به ترتیب میانگین بعد رقابت‌طلبی در یافته‌های توصیفی برای رشته‌های انفرادی دختران ۴/۱۵ و پسران ۴/۰۸ و برای رشته‌های گروهی دختران ۴/۱۷ و پسران ۴/۳ می‌باشد. میانگین این بعد در رشته‌های گروهی پسران بیش از سایر رشته‌هاست. به عبارت دیگر، نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که بین متغیرهای مستقل جنسیت و رشته‌های انفرادی و گروهی از لحاظ دو بعد بردگرایی و هدف‌چینی در دانشجویان ورزشکار تفاوت معنی‌داری وجود ندارد، ولی از لحاظ بعد رقابت‌طلبی تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۲_ نتایج تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) متغیرهای مستقل جنسیت و رشته‌های انفرادی و گروهی با متغیرهای وابسته ابعاد جهت‌گیری ورزشی

شاخص آماری منح	متغیر وابسته	مجموع مجذورات ت	درجه آزادی	میانگین مجموع مجذورات	مقدار F	سطح P
جنسیت	رقابت طلایی	۴۵/۵۰۱	۱	۴۵/۵۰۱	۱/۰۲۵	۰/۳۰۸
	بردگرای	۴۰/۱۳۹	۱	۴۰/۱۳۹	۲/۲۴۹	۰/۱۳۴
	هدف چینی	۸/۲۲۵	۱	۸/۲۲۵	۰/۱۸۶۲	۰/۲۵۲
رشته‌های انفرادی و گروهی	رقابت طلایی	۳۸۲	۱	۳۸۲	۸/۷۷۳	۰/۰۰۲
	بردگرای	۱۴/۴۵۰	۱	۱۴/۴۵۰	۰/۱۸۰۹	۰/۲۴۹
	هدف چینی	۴۲/۵۳۵	۱	۴۲/۵۳۵	۴/۴۷۱	۰/۰۲۵
جنسیت x رشته‌های انفرادی و گروهی	رقابت طلایی	۴۵-۱۸۶۸	۱	۴۵-۱۸۶۸	۵/۲۴۹	۰/۰۱۷
	بردگرای	۷/۲۰۰	۱	۷/۲۰۰	۰/۲۰۲	۰/۱۵۲۶
	هدف چینی	۵/۸۶۸	۱	۵/۸۶۸	۰/۱۶۱۷	۰/۴۳۲
خطا	رقابت طلایی	۱۵۰ ۲۱۲۴۴	۷۱۶	۲۲/۶۲۷	—	—
	بردگرای	۱۴۵۶ ۱۲۷۹۵	۷۱۶	۱۷/۸۷۱	—	—
	هدف چینی	۶۸۱۱/۲۸	۷۱۶	۹/۵۱۳	—	—
کل	رقابت طلایی	۲۱۶۱۹۰۱	۷۲۰	—	—	—
	بردگرای	۱۰ ۲۸۹۷۰۰	۷۲۰	—	—	—
	هدف چینی	۱۰ ۵۰۶۰۹۵	۷۲۰	—	—	—

برای بررسی فرضیه دیگر تحقیق که آیا بین ابعاد جهت‌گیری ورزشی و ابعاد انگیزه‌های رقابتی دانشجویان ورزشکار رابطه وجود دارد؟ از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

ضرایب همبستگی به دست آمده بین ابعاد جهت‌گیری ورزشی با ابعاد انگیزه‌های رقابتی در جدول ۴ برای دانشجویان دختر و در جدول ۵ برای دانشجویان پسر ورزشکار ارایه شده است. براساس نتایج جدول ۴ بین تمام ابعاد جهت‌گیری ورزشی و ابعاد انگیزه‌های رقابتی دانشجویان دختر ورزشکار (به غیر از بعد بردگرایی با بعد توان‌انگیزی و بعد توان‌انگیزی با بعد انگیزه ترس از شکست) رابطه مثبت و معنی‌داری وجود داشت.

جدول ۴ - نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین ابعاد جهت‌گیری ورزشی با ابعاد انگیزه‌های رقابتی دانشجویان دختر ورزشکار

ابعاد	۱	۲	۳	۴	۵	۶
ابعاد	رقابت طلبی	بردگرایی	هدف چینی	توان انگیزی	انگیزه کسب موفقیت	انگیزه ترس از شکست
۱	—	۰/۴۲۳** P = ۰/۰۰۰	۰/۷۳۵** P = ۰/۰۰۰	۰/۵۰۳** P = ۰/۰۰۰	۰/۵۲۶** P = ۰/۰۰۰	۰/۱۸۰** P = ۰/۰۰۱
۲	—	—	۰/۷۷۴** P = ۰/۰۰۰	۰/۰۹۲ P = ۰/۰۸۰	۰/۷۶۰** P = ۰/۰۰۰	۰/۴۱۲** P = ۰/۰۰۰
۳	—	—	—	۰/۴۷۲** P = ۰/۰۰۰	۰/۵۳۸** P = ۰/۰۰۰	۰/۱۰۸* P = ۰/۰۴۱
۴	—	—	—	—	۰/۵۲۷** P = ۰/۰۰۰	۰/۰۱۶ P = ۰/۷۶۲
۵	—	—	—	—	—	۰/۱۴۷** P = ۰/۰۰۵
۶	—	—	—	—	—	—

** سطح معنی‌داری $P < ۰/۰۱$ و * سطح معنی‌داری $P < ۰/۰۵$

براساس نتایج جدول ۵ بین تمام ابعاد جهت‌گیری ورزشی و ابعاد انگیزه‌های رقابتی دانشجویان پسر ورزشکار (به غیر از بعد رقابت‌طلبی با بعد انگیزه ترس از شکست، بعد بردگرایی با بعد توان انگیزشی و بعد هدف‌چینی با بعد انگیزه ترس از شکست) رابطه مثبت و معنی‌داری وجود داشت.

جدول ۵. نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین ابعاد جهت‌گیری ورزشی با ابعاد انگیزه‌های رقابتی دانشجویان پسر ورزشکار

رتبه	۱	۲	۳	۴	۵	۶
توان	رقابت طلبی	بردگرایی	هدف چینی	توان انگیزشی	انگیزه کسب موفقیت	انگیزه ترس از شکست
۱	—	۰/۳۹۹** P = ۰/۰۰۰	۰/۷۰۷** P = ۰/۰۰۰	۰/۲۲۹** P = ۰/۰۰۰	۰/۵۶۲** P = ۰/۰۰۰	۰/۰۶۸ P = ۰/۱۹۵
۲	—	—	۰/۳۱۰** P = ۰/۰۰۰	۰/۲۱۷ P = ۰/۰۸۰	۰/۳۸۲** P = ۰/۰۰۰	۰/۳۰۹** P = ۰/۰۰۰
۳	—	—	—	۰/۴۰۰** P = ۰/۰۰۰	۰/۴۸۵** P = ۰/۰۰۰	۰/۰۱۶ P = ۰/۷۶۷
۴	—	—	—	—	۰/۲۸۳** P = ۰/۰۰۰	۰/۱۲۴* P = ۰/۰۱۱
۵	—	—	—	—	—	۰/۲۲۵** P = ۰/۰۰۰
۶	—	—	—	—	—	—

** سطح معنی‌داری $P < ۰/۰۱$

* سطح معنی‌داری $P < ۰/۰۵$

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های تحقیق نشان داد که بین ابعاد جهت‌گیری ورزشی دانشجویان دختر و پسر ورزشکار شرکت‌کننده در هفتمین المپیاد ورزشی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. این یافته‌ها با یافته‌های تحقیقات آلدرومن (۱۹۷۵)، جرنی‌گون و بارس (۲۰۰۰)، باومن و همکاران (۲۰۰۱)، مالت و فلنز (۲۰۰۱) و رضانی‌نژاد و همکاران (۱۳۸۲) همخوانی (۵، ۷، ۱۰، ۱۴ و ۲۵) و با تحقیقات مک‌الروی و کراکندال (۱۹۷۹)، گیل و همکاران (۱۹۸۴)، گیل و دزالتوسکی (۱۹۸۸)، گیل و همکاران (۱۹۹۱)، انشل (۱۹۹۳) و لیندر و کر (۲۰۰۴) که تفاوت در ابعاد جهت‌گیری ورزشی را در دو جنس گزارش کرده‌اند مغایرت دارد (۲، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۳ و ۲۶). علت این همخوانی را می‌توان تشابه در گروه‌های آزمون تحقیق حاضر با تحقیقات ذکر شده دانست و دلایل عدم همخوانی تحقیق حاضر با تحقیقات یاد شده را نیز می‌توان عدم تشابه گروه‌های آزمون عنوان کرد که در بیشتر تحقیقات ناهمخوان با تحقیق حاضر گروه‌های مورد آزمون ورزشکاران غیردانشجو بودند که با خصوصیات جامعه تحقیق حاضر متفاوت بودند.

براساس یافته‌های این تحقیق بین ابعاد جهت‌گیری ورزشی دانشجویان ورزشکار رشته‌های انفرادی و گروهی شرکت‌کننده در هفتمین المپیاد ورزشی، در بعد بردگرایی تفاوت معنی‌داری وجود نداشت ولی در دو بعد رقابت‌طلبی و هدف‌چینی تفاوت معنی‌دار وجود داشت که در هر دو بعد دانشجویان ورزشکار رشته‌های گروهی نسبت به انفرادی برتری داشتند. در این مورد وینبرگ (۱۹۹۳) نیز معتقد است که ورزشکاران در سطوح بالای ورزشی انگیزه دست‌یابی به موفقیت بالایی را دارند (۳۱). دلیل این تفاوت را می‌توان تعامل بیشتر ورزشکاران در رشته‌های گروهی نسبت به رشته‌های انفرادی دانست. به‌طوری‌که ورزشکاران در یک گروه ورزشی اهداف مشترکی را انتخاب می‌کنند و در جهت رسیدن به آنها تلاش بیشتری را در ابعاد جهت‌گیری ورزشی به کار می‌گیرند.

براساس یافته‌های دیگر این تحقیق بین ابعاد جهت‌گیری ورزشی و تعامل متغیرهای جنیست و رشته‌های انفرادی و گروهی دانشجویان دختر و پسر ورزشکار در دو بعد بردگرایی و هدف‌چینی تفاوت معنی‌دار وجود نداشت ولی در بعد رقابت‌طلبی تفاوت معنی‌داری وجود داشت که در هر دو جنس، ورزشکاران رشته‌های گروهی نسبت به انفرادی دارای میانگین رقابت‌طلبی بالاتری بودند و پسران رشته‌های گروهی نسبت به دختران رقابت‌طلبی بیشتری داشتند. همان‌طور که قبلاً ذکر

شد، ورزشکاران رشته‌های گروهی نسبت به انفرادی رقابت‌طلبی بیشتری داشتند که دلیل آن تعامل بیشتر بین ورزشکاران این رشته‌های ورزشی عنوان شد. در گروه‌های تحقیق حاضر رقابت‌طلبی پسران رشته‌های گروهی بیشتر از سایر گروه‌های ورزشی بود. نتایج این تحقیق با تحقیقات گیل و همکاران (۱۹۸۴)، اوگلسبای (۱۹۸۷)، برد (۱۹۸۹)، گیل و دزالتوسکی (۱۹۸۸)، گیل و همکاران (۱۹۹۱)، وینبرگ (۱۹۹۳)، انشل (۱۹۹۳)، برگ و همکاران (۲۰۰۰)، استین‌برگ (۲۰۰۴) و هاف (۲۰۰۵) که در این باره معتقدند، نتیجه رقابت مهم‌ترین معیار برای شرکت در ورزش‌های رقابتی است. همخوانی دارد (۲، ۳، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۷، ۲۹ و ۳۱) که شاید دلیل این همخوانی را نیز بتوان همان تعامل بین ورزشکاران رشته‌های گروهی دانست.

براساس یافته‌های این تحقیق تقریباً بین تمامی ابعاد جهت‌گیری ورزشی و انگیزه‌های رقابتی دانشجویان دختر و پسر ورزشکار رابطه مثبت و معنی‌داری وجود داشت. در این باره لرنر و لکی (۱۹۹۵)، ترژر و همکاران (۲۰۰۰) نیز رابطه مثبت و معنی‌داری بین ابعاد جهت‌گیری ورزشی و انگیزه‌های رقابتی و نتیجه عملکرد بهتر پیدا کردند (۲۲ و ۳۰). در این تحقیق نیز همان‌طور که مشاهده شد، رابطه مثبت و معنی‌داری بین ابعاد جهت‌گیری ورزشی و انگیزه‌های رقابتی وجود داشت که علت این رابطه را شاید بتوان تأکیدی که تمامی این ابعاد بر احساسات و تمایلات ورزشکاران در جهت رسیدن به هدف نهایی رقابت (پیروزی و برتری) دارند، دانست.

در نتیجه با توجه به هدف کلی تحقیق حاضر که مقایسه جهت‌گیری ورزشی دانشجویان دختر و پسر ورزشکار رشته‌های انفرادی و گروهی شرکت‌کننده در هفتمین المپیاد ورزشی و رابطه آن با انگیزه‌های رقابتی آنها بود، می‌توان نتیجه گرفت که ابعاد جهت‌گیری ورزشی و نیز انگیزه‌های رقابتی ورزشکاران رشته‌های گروهی در مقایسه با ورزشکاران رشته‌های انفرادی بالاتر بوده که براساس اهمیت این ابعاد در تعیین هدف برای ورزشکاران می‌توان توصیه کرد، ورزشکاران رشته‌های انفرادی نیز در هنگام تمرینات و مسابقات به مانند ورزشکاران رشته‌های گروهی تمرین کنند و در هدف‌چینی خود به اهداف گروهی و تیمی نیز علاوه بر اهداف فردی توجه نمایند. مربیان و سرپرستان ورزشی نیز برای این که متوجه شوند ورزشکارانشان در چه سطحی برای رسیدن به نتیجه مطلوب از رقابت‌ها قرار دارند، می‌توانند از این ابعاد برای مشخص شدن سطح روانی ورزشکارانشان در جهت رسیدن به هدف نهایی رقابت‌ها کمک بگیرند.

منابع و مأخذ

۱. آهولا، اسو. هتفیلد، براو. (۱۹۸۶). "روان‌شناسی ورزش (با رویکرد روانی- اجتماعی)". ترجمه رضا فلاحی، محسن حاجیلو، ۱۳۷۲. تهران، انتشارات سازمان تربیت‌بدنی.
۲. انشل، مارک هوارد. (۱۹۹۳). "روان‌شناسی ورزش (از تنوری تا عمل)". ترجمه علی‌اصغر مسدود، ۱۳۸۰. تهران، انتشارات اطلاعات.
۳. برد، آن ماری. (۱۹۸۹). "روان‌شناسی رفتار ورزشی". ترجمه حسن مرتضوی، ۱۳۷۰. تهران، انتشارات سازمان تربیت‌بدنی.
۴. خیری، عامر. (۱۳۷۲). "مقایسه انگیزش پیشرفت دانشجویان ورزشکار و غیرورزشکار". پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم.
۵. رضائی‌نژاد، رحیم، خالقی، حسین. (اسفند ۱۳۸۲). "مقایسه جهت‌گیری ورزشی دانشجویان ورزشکار دانشگاه گیلان". آرایه شده در همایش ملی تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تهران.
۶. مارتنز، راینر. (۱۹۸۷). "روان‌شناسی ورزشی (راهنمای مربیان و ورزشکاران)". ترجمه فرهاد هزیر، ۱۳۷۴. تهران، انتشارات جهاد دانشگاهی، چاپ دوم.
7. Alderman, R.B. *Psychological behavior in sport: (1975). "The psychology of competition", W.B., Saunders Company, chapter, 4: PP.:97-101.*
8. Ashford, L.K. and et al. (1993). "Handbook of research on sport psychology". *International Society of Sport Psychology (ISSP), 17(5): PP: 16-19.*
9. Bargh, J.A. and Chartrand, T.L.(2000). "The mind in the middle: a practical guide to priming and automaticity research". In H. Reis and C. Judd (EDS), *Handbook of research methods in social and personality psychology.* (pp: 253-285). Cambridge University Press, New York, NY.
10. Bowman, M. Flower, N. Machuga, J. and et al.(2001). "Motivation differences between group and individual athletic teams participation in intercollegiate and intramural sport". *Journal of Sport and Exercise Psychology (JSEP), supplement, 23 (6): PP:145-160.*
11. Dali, S. and Ogara, M.(2000). "Trait motivational correlates of athleticism". *Personality and Individual Difference, 30 (7): PP:1139-1145.*
12. Dishman, K.R. Ickes, W. and Morgan, P.W. (1981). "Self motivation and adherence to therapeutic exercise". *Journal of Behavioral Medicine, 4:PP: 421-438.*
13. Duda, J.I. and Nicholls, J.G. (1992). "Task and Ego Orientation in sport questionnaire (TEOSQ)". *Journal of Educational Psychology, 89: PP:290-299.*

14. Gemigon, C. and Bars, H.L. (2000). "Achievement goals in Aikido and Judo comparative study among beginner and experienced practitioners". *Journal of Applied Sport Psychology (JASP)*, 12 (4): PP: 168-179.
15. Gill, D.L.(1988). "Gender differences in competitive orientation and sport participation", *International Journal of Sport Psychology*, 19 (2): PP: 145-159.
16. Gill, D.L. (2000). "Psychological dynamics of sport and exercise, 2nd ed". *Human Kinetics*. PP: 112-115.
17. Gill, D.L. Deeter, T.E. (1988). "Development of the sport orientation questionnaire". *Research Quarterly for Exercise and Sport*. 59(3): PP: 191-202.
18. Gill, D.L. Dzewaltowski, D.A. (1988). "Competitive orientations among intercollegiate athletes: Is winning the only thing". *The Sport Psychologist*, 2(3): PP: 212-221.
19. Gill, D.L. Gross, J.B. Huddleston, S. and et al. (1984). "Sex differences in achievement cognitions and performance in competition". *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 55 (4): PP: 115-124.
20. Gill, D.L. Kelly, B.C. Martin, J.J. and et al. (1991). "A comparison of competitive orientation measures". *Journal of Sport and Exercise Psychology (JSEP)*, 13 (3): PP: 266-280.
21. Half, R.(2005). "Motivation in sport and work go hand in hand". www.RobertHalf.com.au/press_corner/AUS/RHF/2005/motivation_AND_sport.pdf.
22. Lerner, B.S. Locke, E.A.(1995). "The effects of goal setting self efficacy competition and personal traits on the performance of an endurance task". *Journal of Sport Exercise Psychology (JSEP)*, 17(2): PP: 138-125.
23. Linder, K.J. Kerr, J.H. (2004). "Meta motivational orientation in sport participants and non – participants". *Personality and Individual Differences*, 30 (5): PP: 759-773.
24. Martens, R. Matthew, P. Nicholls, W.S. (2002). "Psychometric properties of the sport motivation with college varsity athletes from the U.S". *Journal Sport and Exercise Psychology (JSEP)*, 24 (2): PP: 254-271.
25. Malete, L. Feltz, D.L. (2001). "Participant motivation achievement goal orientations and patterns of physical activity involvement among botswana youths". *Journal Sport and Exercise Psychology (JSEP)*, supplement, 23 (16): PP: 145-164.
26. McElroy, M.A.Kercendal, D. (1979). "Women and the achievement conflict in sport: a preliminary study". *Journal of Sport and Exercise Psychology (JSEP)*, 11(3): PP: 266-280.
27. Oglesby, C. (1987). "Psychological aspects of physical education (Basec Stuff Series I)", 3, PP: 19-25.

28. Passer, R.S. (1984). "Foundations of sport and exercise psychology": *Motivation Human Kinetics (2nd Ed), Part III (chapter 5)*. PP: 58-65, PP: 96-100.

29. Steinberg, G.M. (2004). "The benefits to sport achievement when a multiple goal orientation is emphasized". *Journal of Sport Behavior (JSB)*, 23 (4): PP: 407-422.

30. Treasure, D.C. Carpenter, P.J. Power, K.T.D. (2000). "Relationship between achievement goal orientations and the perceived purposes of playing rugby union for professional and amateur players". *Journal of Sports Sciences (JSS)*, 18(8): PP: 571-577.

31. Weinberg, R.S. Gould, D.(1993). "Foundations of sport and exercise psychology": *Motivation Human Kinetics (2nd ed), part III (chapter 5)*. PP: 58-65, PP: 96-100.

32. Willis, J.D. (1986). "Three scales to measure competition related motives in sport". *Journal of Sport Psychology (JSP)*, 4(5):PP: 338-353.

